

उपजिल्हाधिकारी व अपर जिल्हाधिकारी
संवर्गाचे संख्याबळ निश्चित करणे

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: आरसीटी-१०/०८/२०१२/प्र.क्र.१०९/ई-१
जागतिक व्यापार केंद्र, सेंटर-१ इमारत, ३२ वा मजला,
कफ परेड, मुंबई ४००००५
दिनांक : २२ नोव्हेंबर, २०१३.

वाचा :-

- १) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. सीडीआर १०८०/(१८६६)ई-२, दि.१७.०९.१९८९
- २) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.एस-१४/३६१३/प्र.क्र.२०९/९१/ई-३, दि.२८.०९.१९९२
- ३) शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्र.एसएलएल २०१२/११/प्र.क्र.२३६/ई-१, दि.१२.१२.२०१२

-: शासन निर्णय :-

उपजिल्हाधिकारी
संवर्गाचे
संख्याबळ

उपजिल्हाधिकारी संवर्गात वेळोवेळी पदे मंजूर करण्यात आली आहेत. उपजिल्हाधिकारी संवर्गातील पदांमध्ये रो.ह.यो., पुरवठा, पुनर्वसन व निवडणूक इत्यादी कामांकरीता निर्माण केलेल्या पदांची वेळोवेळी भर पडलेली आहे. संदर्भाधिन, दि.१७.०९.१९८९ च्या शासन निर्णयाद्वारे उपजिल्हाधिकारी संवर्गाचे संख्याबळ निश्चित करण्यात आले आहे. त्यानुसार उपजिल्हाधिकारी संवर्गाची मंजूर पदसंख्या ४०९ आहे, ही पदे अधिक वर नमूद केल्याप्रमाणे रो.ह.यो., पुरवठा, पुनर्वसन व निवडणूक इत्यादी कामांकरीता निर्माण केलेली पदे, एकत्रित विचारात घेतली असता, उपजिल्हाधिकारी संवर्गाचे संख्याबळ एकूण ५१४ होते.

अपर
जिल्हाधिकारी
संवर्गाचे
संख्याबळ

१.१ संदर्भाधिन, दि.२८.०९.१९९२ च्या शासन निर्णयाद्वारे अपर जिल्हाधिकारी संवर्गाची पदे निर्माण करण्यात आली. त्यानुसार अपर जिल्हाधिकारी संवर्गात एकूण ७९ मंजूर पदे आहेत. तसेच काही दिवसांपूर्वी गोसीखुर्द प्रकल्पाकरीता अपर जिल्हाधिकार्याचे एक पद नव्याने निर्माण करण्यात आले आहे. अशा प्रकारे अपर जिल्हाधिकारी संवर्गात एकूण ८० मंजूर पदे आहेत. याखेरीज जात प्रमाणपत्र पडताळणी समितीच्या अध्यक्ष पदासाठी निवडश्रेणी अपर जिल्हाधिकार्यांची एकूण १५ पदे निर्माण करण्यात आली आहेत. अशा प्रकारे अपर जिल्हाधिकारी अधिक अपर जिल्हाधिकारी (निवडश्रेणी) अशी मिळून एकूण ९५ पदे अस्तित्वात आहेत.

१.२ भारतीय प्रशासन सेवेतील नामनिर्देशानासाठी उपजिल्हाधिकारी संवर्गातील अधिकाऱ्यांना ९१ तर राज्यसेवेच्या इतर संवर्गातील अधिकाऱ्यांना १५ पदे उपलब्ध आहेत. त्यामुळे भा.प्र.सेवेतील पदोन्नतीसाठी उपजिल्हाधिकारी संवर्ग हा “पूरक संवर्ग” (Feeder Cadre) आहे. त्यामुळे भारतीय प्रशासन सेवेत पदोन्नती मिळाल्यानंतर प्रभावीपणे काम करता यावे यासाठी महसूल अधिकाऱ्यांना विविध प्रशासकिय विभागातील कामांचा अनुभव असणे प्रशासकिय दृष्ट्या अत्यंत आवश्यक आहे.

१.३ महसूल अधिकाऱ्यांना असणाऱ्या विविधांगी प्रशासकिय अनुभवामुळे विविध महामंडळे / प्रशासकिय विभागांकडून त्यांची प्रतिनियुक्तीने नियुक्ती करण्याची सातत्याने मागणी होत असते. त्यामुळे काही वेळा संवर्गातील पदे रिक्त राहतात. उदा. उपजिल्हाधिकारी संवर्गाची संवर्गसंख्या ५१४ आहे. परंतु, जानेवारी, २०१३ मध्ये संवर्गातील २२ पदे रिक्त असताना एकूण ९६ उपजिल्हाधिकारी प्रतिनियुक्तीवर होते. अशाच प्रकारे अपर जिल्हाधिकारी संवर्गाची संख्या ७९ असताना मार्च, २०१३ मध्ये ७९ अपर जिल्हाधिकारी प्रतिनियुक्तीच्या / संवर्गबाह्य पदावर कार्यरत होते. याशिवाय काही प्रशासकिय विभागाची मागणी, विभागातील पदे विचारात घेता अधिकाऱ्यांच्या कमतरतेमुळे पूर्ण करता आलेली नाही. यामुळे संवर्ग व्यवस्थापनात असंमतोल निर्माण झाला आहे. त्यामुळे उपजिल्हाधिकारी व अपर जिल्हाधिकारी संवर्गातील प्रतिनियुक्तीची / संवर्गबाह्य पदे विचारात घेऊन भा.प्र.से. सेवेच्या धर्तीवर दोन्ही संवर्गांची संवर्गसंख्या निश्चित करण्याची आवश्यकता निर्माण झाली होती.

१.४ वरील बाबी तसेच उपजिल्हाधिकारी संवर्गाच्या संख्याबळाची पुनर्निश्चिती ३० वर्षात तर अपर जिल्हाधिकारी संवर्गाच्या संख्याबळाची पुनर्निश्चिती २० वर्षात झालेली नाही, ही बाब विचारात घेऊन उपजिल्हाधिकारी तसेच अपर जिल्हाधिकारी संवर्गाचे संख्याबळ नव्याने निश्चित करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या काही काळ विचाराधीन होता. त्या दृष्टीने सर्व मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागांना अशी विनंती करण्यात आली होती की त्यांना किती महसूल अधिकाऱ्यांच्या सेवांची आणि किती कालावधीकरीता आवश्यकता आहे याची माहिती द्यावी. तसेच संबंधित पदांच्या सेवाप्रवेश नियमात सुधारणा करण्यात आली आहे अथवा येणार आहे किंवा कसे याची माहिती महसूल विभागास द्यावी या संदर्भात मंत्रालयीन विभागांकडून प्राप्त झालेल्या माहितीच्या आधारे सामान्य प्रशासन विभाग तसेच वित्त विभागाशी विचार विनिमय करून मंत्रीमंडळाच्या विचारार्थ प्रस्ताव सादर करण्यात आला होता.

२. मंत्रीमंडळाच्या दि. २३ ऑक्टोबर २०१३ रोजी झालेल्या बैठकीत मंत्रीमंडळाने उपजिल्हाधिकारी व अपर जिल्हाधिकारी संवर्गाचे संख्याबळ निश्चित करण्याच्या अनुषंगाने विभागाने सादर केलेल्या प्रस्तावाबाबत खालीलप्रमाणे निर्णय घेतले आहेत. :-

**संवर्ग
संख्याबळ
निश्चितीची
आवश्यकता**

**मंत्रीमंडळाने
घेतलेले
निर्णय**

१) उपजिल्हाधिकारी संवर्गाचे संख्याबळ ६०० इतके व अपर जिल्हाधिकारी संवर्गाचे संख्याबळ २०० इतके निश्चित करण्यास मान्यता देण्यात यावी. या दोन्ही संवर्गांच्या संवर्ग संख्येची विगतवारी पुढीलप्रमाणे निश्चित करण्यास मान्यता देण्यात यावी. :-

अ.क्र.	संवर्ग	संवर्ग संख्याबळ
१.	अपर जिल्हाधिकारी (निवडश्रेणी)	६७
२.	अपर जिल्हाधिकारी	१३३
३.	उपजिल्हाधिकारी (निवडश्रेणी)	२००
४.	उपजिल्हाधिकारी	४००
	एकूण	८००

२) भविष्यात ज्या ज्या वेळेस केंद्र शासन स्तरावर भाप्रसेसाठी महाराष्ट्र संवर्गाची संख्या पुनर्निश्चित केली जाईल त्या त्या वेळेस वरील सुत्र अवलंबून उपजिल्हाधिकारी ते अपर जिल्हाधिकारी (निवडश्रेणी) पर्यंतची संवर्ग संख्या निश्चित करण्यास तत्वतः मान्यता देण्यात यावी.

३) अपर जिल्हाधिकारी या संवर्गासाठी प्रतिनियुक्तीचा कोटा मंजूर पदापैकी कमाल ५० टक्के पर्यंत आणि उपजिल्हाधिकारी या संवर्गासाठी प्रतिनियुक्तीचा कोटा मंजूर पदापैकी कमाल २५ टक्के पर्यंत निश्चित करण्यास मान्यता देण्यात यावी.

४) प्रतिनियुक्तीची / संवर्गबाह्य पदे विचारात घेऊन अपर जिल्हाधिकारी व उपजिल्हाधिकारी संवर्गाचे संख्याबळ निश्चित करतांना ज्या प्रशासकीय विभागांकडील पदे संवर्गात समाविष्ट करावयाची आहेत त्यास संबंधित प्रशासकीय विभागांची पूर्वसंमती, सेवाप्रवेश नियमांत तरतूद व इतर विभागाच्या आस्थापनेवरील पदांचा आकृतीबंध निश्चित करणे यासंदर्भात संबंधित प्रशासकीय विभागांनी आवश्यक ती कार्यवाही ६ महिन्यात करावी, या प्रस्तावास मान्यता देण्यात यावी.

५) अपर जिल्हाधिकाऱ्यांची जिल्हा स्तरावर कार्यरत असलेली ३५ पदे निवडश्रेणीत उन्नत करून सदर ३५ निवडश्रेणी अपर जिल्हाधिकारी यांना पदसिद्ध अध्यक्ष, जात प्रमाणपत्र पडताळणी समिती म्हणून घोषित करण्यास मान्यता देण्यात यावी.

६) जात प्रमाणपत्र पडताळणीच्या कामासाठी निर्माण करण्यात आलेली अपर जिल्हाधिकारी (निवडश्रेणी) ची १५ पदे निरसित करण्यास मान्यता देण्यात यावी.

७) ज्या विभागाला अधिकारी प्रतिनियुक्तीवर घ्यावयाचे आहेत त्या विभागाच्या मागणीनुसार त्या संवर्गातील अधिकारी प्रतिनियुक्तीवर नेमण्याचा विभागाचा अधिकार अबाधित राहील.

३. मंत्रीमंडळाने उपजिल्हाधिकारी व अपर जिल्हाधिकारी संवर्गाची संवर्गसंख्या अनुक्रमे ६०० व २०० इतकी निश्चित करण्यास मंजूरी दिली आहे. याप्रमाणे संवर्गसंख्या निश्चित करतांना प्रतिनियुक्तीची तसेच संवर्गबाह्य पदे विचारात घ्यावयाची आहेत. मात्र विविध प्रशासकीय विभागांतर्गत असलेल्या प्रतिनियुक्तीच्या / संवर्गबाह्य पदांकरिताच्या सेवाप्रवेश नियमांमध्ये सुधारणा करण्यास किमान ६ महिन्यांचा कालवधी लागेल. त्यामुळे प्रतिनियुक्तीबाबतची प्रचलित कार्यपद्धती महसूल विभागास असलेले अधिकार वापरून यापुढे चालू ठेवण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे.

सबब, मंत्रीमंडळाने घेतलेल्या वरील निर्णयाच्या अनुषंगाने खालीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी:-

३.१) उपजिल्हाधिकारी संवर्गाचे संख्याबळ, या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून, ६०० इतके असेल. उपजिल्हाधिकारी व निवडश्रेणी उपजिल्हाधिकारी यांच्या पदांची विगतवारी पुढीलप्रमाणे असेल:-

(अ)	उपजिल्हाधिकारी	-	४०० पदे
(ब)	उपजिल्हाधिकारी (निवडश्रेणी)	-	२०० पदे

३.२) वरील संवर्गसंख्येच्या २५% इतक्या मर्यादेत, उपजिल्हाधिकारी संवर्गातील (निवडश्रेणी उपजिल्हाधिकारी धरून) अधिकाऱ्यांना प्रतिनियुक्तीवर जाण्याची मुभा असेल.

३.३) अपर जिल्हाधिकारी संवर्गाचे संख्याबळ, या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून २०० असेल. अपर जिल्हाधिकारी व अपर जिल्हाधिकारी निवडश्रेणी यांच्या पदांची विगतवारी पुढीलप्रमाणे असेल:-

(अ)	अपर जिल्हाधिकारी	-	१३३ पदे
(ब)	अपर जिल्हाधिकारी (निवडश्रेणी)	-	६७ पदे

३.४) वरील संवर्गसंख्येच्या ५०% इतक्या मर्यादेत, अपर जिल्हाधिकारी संवर्गातील (निवडश्रेणी अपर जिल्हाधिकारी धरून) अधिकाऱ्यांना प्रतिनियुक्तीवर जाण्याची मुभा असेल.

३.५) उपजिल्हाधिकारी व अपर जिल्हाधिकारी संवर्गातील अधिकारी वरीलप्रमाणे प्रतिनियुक्तीवर गेल्यानंतरही उपजिल्हाधिकारी व अपर जिल्हाधिकारी संवर्गाची एकूण पदसंख्या अनुक्रमे ६०० व २०० इतकीच असेल. म्हणजेच महसूल विभागात कार्यरत

असलेले अधिकारी अधिक प्रतिनियुक्तीवर गेलेले अधिकारी यांची बेरीज एकूण ८०० इतकी असेल.

३.६) भविष्यात ज्या ज्या वेळेस केंद्र शासनाकडून भाप्रसेसाठी महाराष्ट्र संवर्गाची संख्या पुनर्निश्चित केली जाईल, त्या त्या वेळेस, वरील सुत्रानुसार उपजिल्हाधिकारी ते अपर जिल्हाधिकारी (निवडश्रेणी) पर्यंतची संवर्ग संख्या निश्चित करण्याची कार्यवाही ६ महिन्यात पूर्ण करण्याची दक्षता घेण्यात यावी.

३.७) ज्या प्रशासकीय विभागांना त्यांच्या विभागांतर्गत पदांकरीता अथवा संवर्गबाह्य पदावर महसूल अधिकारी प्रतिनियुक्तीवर हवे असतील त्या प्रशासकीय विभागांनी त्यांच्या आस्थापनेवरील पदांचा आकृतीबंध निश्चित करून, महसूल व वन विभागाशी विचारविनिमय करून संबंधित पदांच्या सेवाप्रवेश नियमात जरूर ती सुधारणा करणे याबाबत या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून सहा महिन्यात आत करणे बंधनकारक असेल.

प्रत्येक
जिल्ह्यातील
जात
प्रमाणपत्र
पडताळणी
समितीच्या
अध्यक्षपदी
निवडश्रेणी
अपर
जिल्हाधि-
काऱ्यांची
नियुक्ती

४. सध्या राज्यात १५ जात प्रमाणपत्र पडताळणी समित्या अस्तित्वात आहेत. मात्र विविध कारणांमुळे अध्यक्षांच्या पदांवर नियुक्तीसाठी अधिकारी उपलब्ध होत नसल्यामुळे समित्यांचे काम ठप्प होते. समित्यांचे काम प्रभावीपणे व्हावे यासाठी शासनाने असा निर्णय घेतला आहे की, यापुढे जात प्रमाणपत्राची वैधता पडताळण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यासाठी एक समिती कार्यरत असेल. या समितीचे पदसिद्ध अध्यक्ष हा त्या जिल्ह्याचा निवडश्रेणी अपर जिल्हाधिकारी असेल.

वरील निर्णयाची अंमलबजावणी करण्याकरीता सामाजिक न्याय विभागाने सध्या अस्तित्वात असलेल्या १५ जात प्रमाणपत्र पडताळणी समित्यांची पुनर्रचना करून प्रत्येक जिल्ह्याकरीता जात प्रमाणपत्र पडताळणी समिती जरूर तेवढ्या कर्मचारी वृंदासह स्थापन करण्याची कार्यवाही करावी. ही कार्यवाही पुर्ण होईपर्यंत खालीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी. :-

१) सर्व जिल्ह्यांमध्ये ज्या दिवशी जात प्रमाणपत्र पडताळणी समित्या अस्तित्वात येतील त्या महिन्या लगतच्या पुढील महिन्याच्या १ तारखेपासून प्रत्येक जिल्ह्यातील अपर जिल्हाधिकाऱ्यांच्या पदांची अपर जिल्हाधिकारी (निवडश्रेणी) अशी दर्जोन्नती करण्यात येईल.

२) सर्व जिल्ह्यांमध्ये ज्या दिवशी जात प्रमाणपत्र पडताळणी समित्या अस्तित्वात येतील त्या महिन्या लगतच्या पुढील महिन्याच्या १ तारखेपासून सध्या अस्तित्वात असलेली जात प्रमाणपत्र पडताळणी समितीच्या अध्यक्षांसाठी निर्माण केलेली अपर जिल्हाधिकाऱ्यांची १५ पदे निरसित करण्यात येतील.

३) निवडश्रेणी अपर जिल्हाधिकाऱ्यांच्या एकूण ६७ पदांमधून वरीलप्रमाणे जात प्रमाणपत्र पडताळणी समितीच्या अध्यक्षीसाठी निर्माण केलेली ३५ अपर जिल्हाधिकारी (निवडश्रेणी) यांची पदे वजा जाता उर्वरीत ३२ पदांचे चिन्हांकन करण्याची कार्यवाही, शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्रमांक एसएलएल-२०१२/११/प्र.क्र.२३६/ई-१, दिनांक १२.१२.२०१२ मधील आदेशांमध्ये यथोचित सुधारणा करुन, स्वतंत्रपणे करण्यात येईल.

५. हा शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन निर्गमित करण्यात आला आहे.

६. हा शासन निर्णय शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून, त्याचा संगणक संकेतांक २०१३११२२१५१७०१४७१९ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(माधव काळे)
शासनाचे उप सचिव

प्रत,

१. मा.राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य, यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई - ४००००६.
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
३. मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई -४०००३२.
४. मा.मंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई -४०००३२.
५. मा.राज्यमंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई -४०००३२
६. सर्व मा.मंत्री / सर्व मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई -४०००३२.
७. मा.मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई -४०००३२.
८. सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, बँक ऑफ इंडिया इमारत, फोर्ट, मुंबई - ४००००१.
९. सर्व विभागीय आयुक्त / सर्व जिल्हाधिकारी
- १०.प्रधान सचिव (सेवा), सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई -४०००३२.
- ११.प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई -४०००३२.
- १२.उर्वरीत सर्व मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग
- १३.निवडनस्ती, ई-१ कार्यासन, महसूल व वन विभाग, जागतिक व्यापार केंद्र, कफ परेड, मुंबई-४००००५.